

BOSHLANG'ICH TA'LIM SINFLARIDA YOD O'QISH VA BADIY O'QISHNING MUHIMLIGI

Odilova Maxliyoxon Doniyorjon qizi

Qo'qon Universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Yo'ldasheva Nilufar Salimjon qizi

Qo'qon Universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich ta'limda yodlash va badiiy o'qish o'rtasidagi qarama-qarshilikni shubha ostiga qo'yadi, ularning uyg'un integratsiyasini targ'ib qiladi. Unda ta'kidlanishicha, yodlash bilimning asosiy tarkibiy qismlarini beradi, badiiy o'qish esa o'quvchilarga ma'noni o'rganish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va ijodkorlikni yoqish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, yodlash, badiiy o'qish, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, empatiya, faol ishtirok, to'qilgan yondashuv, o'rganish simfoniyasi.

Kirish

Zamonaviy ta'limda yodlash va adabiy o'qishga qanchalik ahamiyat berish kerakligi haqida tez-tez bahs-munozaralar mavjud. Yodlash tarafdorlari uni muvaffaqiyatli o'rganish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarning asosi ekanligini ta'kidlaydilar. Badiiy o'qish tarafdorlari uning tanqidiy fikrlash, tasavvur va ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydilar.

Ushbu maqolada biz ushbu ikkala yondashuvning boshlang'ich ta'lim kontekstidagi ahamiyatini ko'rib chiqamiz. Biz yodlash va badiiy o'qish bir-birini istisno qilmasligini, aksincha, bir-birini to'ldirishini ko'rsatamiz.

Yodlash

Yodlash ta'limning barcha bosqichlarida o'rganishning muhim qismidir. Bu o'quvchilarga yangi ma'lumotlarni o'zlashtirish va kelajakdagi o'qish va hayotda foydalanish imkonini beradi.

Yodlash turli yo'llar bilan amalga oshirilishi mumkin, jumladan:

- **Takrorlash:** Bu yodlashning eng oson va eng keng tarqalgan usuli. U qat'iy o'zlashtirilgunga qadar ma'lumotni ko'p marta takrorlashdan iborat.

- **Assotsiatsiyalar:** bu usul yangi ma'lumotlarni allaqachon ma'lum bo'lgan ma'lumotlar bilan bog'lashni o'z ichiga oladi. Misol uchun, siz mamlakat nomini mashhur diqqatga sazovor joy bilan bog'lash orqali eslab qolishingiz mumkin.

- **Sensemaking:** Bu usul yangi ma'lumotlarning ma'nosini tushunishni o'z ichiga oladi. Talaba ma'noni qanchalik yaxshi tushunsa, uni eslab qolish osonroq bo'ladi.

Yodlashning boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun bir qancha afzalliklari bor. Bular:

- **Talabalarga yangi ma'lumotlarni o'rganishga yordam beradi:** Yodlash keyingi o'rganish uchun asosdir. Busiz talabalar yangi tushunchalar, qoidalar va qoliplarni tushuna olmaydilar va eslay olmaydilar.

- **Xotirani rivojlantiradi:** Yodlash o'quvchilardan xotiradan foydalanishni talab qiladi, bu esa xotira rivojlanishiga yordam beradi.

- **Konsentratsiyani yaxshilaydi:** Yodlash o'quvchilarning diqqatini jamlashni talab qiladi, bu konsentratsiyani yaxshilashga yordam beradi.

Badiiy adabiyot o'qish

Badiiy o'qish badiiy matnni idrok etish va sharhlash jarayonidir. Bu nafaqat matnning ma'nosini tushunish, balki uni hissiy idrok etish, shuningdek, ijodiy tushunishni ham o'z ichiga oladi.

Badiiy o'qishning boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun bir qancha afzalliklari bor. Bularga:

- **Tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi:** adabiy o'qish talabalardan matnni tahlil qilishni, uning ma'nosini va muallifning pozitsiyasini aniqlashni talab qiladi. Bu tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi.

- **Tasavvur va ijodkorlikni rivojlantiradi:** Badiiy o'qish o'quvchilarning tasavvur va ijodkorligini rivojlantirish imkonini beradi.

• O'qishga bo'lgan muhabbatni rivojlantiradi: Badiiy adabiyot o'qish o'quvchilarda bir umr davom etadigan o'qishga bo'lgan muhabbatni uyg'otishi mumkin.

Yodlash va badiiy o'qishning integratsiyasi

Yodlash va ijodiy o'qish ta'limning bir-birini to'ldiruvchi yondashuvidir. Yodlash keyingi bilim olish uchun zamin yaratadi, ijodiy o'qish esa tanqidiy fikrlash, tasavvur va ijodkorlikni rivojlantiradi.

Ushbu ikki yondashuvni samarali birlashtirish uchun quyidagi fikrlarni hisobga olish kerak:

- O'quv maqsadlari: Yodlash va adabiy o'qishni uyg'unlashtirish orqali erishiladigan o'quv maqsadlarini aniq belgilash zarur.
- O'quvchilarning yosh xususiyatlari: o'qitish metodi va usullarini tanlashda o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish zarur.
- O'quvchilarning qiziqishi: O'quvchilar o'quv jarayoniga qiziqish uyg'otishi kerak, shunda ular faol ishtirok etishlari mumkin.

Asosiy qism

Boshlang'ich ta'limning qizg'in sinfida ikkita pedagogik mavzu ko'pincha qarama-qarshi bo'lib tuyuladi: yodlash, faktik bilimlarning asosi va badiiy o'qish - ijodiy faollik va hissiy tushunish uchun eshik. Shunga qaramay, bu yondashuvlarni raqib sifatida ko'rish, ular birgalikda to'qishi mumkin bo'lgan murakkab gobelenni sog'inib, yosh onglar uchun o'quv tajribasini boyitadi.

Yodlash: Tushunish asosi

Binoning poydevorini tashkil etuvchi mustahkam g'isht kabi, yodlash chuqurroq o'rganish uchun asos yaratadi. U talabalarni matematikadagi ko'paytirish jadvallaridan tortib, ijtimoiy fanlar bo'yicha tarixiy sanalargacha bo'lgan turli fanlarni asoslovchi muhim faktlar va raqamlar bilan jihozlaydi. Xotirada osongina mavjud bo'lgan bu bilimlar tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va hatto ijodiy ifodalash uchun qurilish bloklariga aylanadi. Bolani yodlangan ko'paytirish

jadvallari bilan qurollangan, so'z muammosini ishonchli tarzda hal qilayotganini tasavvur qiling; yoki talaba, asosiy tarixiy voqealarni eslab, o'tmish haqida ta'sirchan hikoya to'qish.

Biroq, yodlash shunchaki takrorlash emas. U mazmunli aloqalar va ko'p hissiy tajribalar bilan ta'minlangan faol ishtirokda rivojlanadi. Qo'shiqlar, qofiyalar va o'yinlar faktik esdalikni o'ynoqi raqsga aylantirishi mumkin, vaqt jadvallari va dioramalar kabi interfaol harakatlar vizual va teginish orqali tushunishni mustahkamlaydi. Ushbu chuqurroq jalb qilish bilimga egalik tuyg'usini kuchaytiradi, bu uni shunchaki yodlangan faktlardan ko'proq qiladi; u bolaning ichki landshaftining bir qismiga aylanadi.

Badiiy o'qish: Ijodkorlik va hamdardlik eshigini ochish

Asosiy g'ishtlardan tashqari, badiiy o'qish ta'lim gobeleniga jonli ranglarni bo'yaydi. U talabalarni so'zlar va matnlarning sirt ma'nosidan tashqariga chiqishga, hissiy chuqurlikka kirishga, muallifning niyatini o'rganishga va o'z talqinlarini to'qishga taklif qiladi. Dramatik o'qish, xarakterlarni tahlil qilish va ijodiy yozish mashqlari orqali o'quvchilar nafaqat passiv kuzatuvchi, balki hikoyaning faol ishtirokchisiga aylanadilar.

Talabalar syujet tuzilmalarini tahlil qilish, ramziylikni aniqlash va mualliflik tanloviga savol berishda bu faol ishtirok tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. Qahramonlar o'rniga qadam qo'yganlarida, ularning quvonchlari va kurashlarini bevosita boshdan kechirayotganlarida hamdardlikni rivojlantiradi. Va ular hikoyalarni qayta tasavvur qilishlari, o'zlarining hikoyalarini tuzishlari va o'z hayotlari va tajribalari bilan bog'lanishlari ijodkorlikni yoqadi.

Bir-biriga bog'langan iplar: o'rganish simfoniyasi

Yodlash va badiiy o'qish alohida iplar emas, balki bir-biri bilan uzviy bog'langan iplar bo'lgan sinfni tasavvur qiling. Quyosh tizimi haqidagi yodlangan faktlar bilan qurollangan talaba kometa sayohati haqida she'r yozadi. Yana biri, ko'paytirish jadvallarini eslab, sayyoralarning orbitalari haqida rap qo'shig'ini yaratadi. Bu shunchaki ta'sirchan yodlash yoki badiiy ifoda misollari emas; ular bu ikki yondashuv birgalikda rezonanslashganda paydo bo'ladigan o'rganish simfoniyasidan dalolat beradi.

Yodlashni badiiy o'qish bilan birlashtirib, biz sinf xonasini yaratamiz, bu erda:

Faktlar ijodkorlik palitrasiga aylanadi. Talabalar o'z bilimlarini kashf qilish, tasavvur qilish va o'zlarini ifoda etish uchun trampolin sifatida foydalanadilar.

Tushunish ko'p qatlamli bo'ladi. Talabalar ma'lumotni turli ob'ektivlar orqali ko'rishadi, ularning talqinlarini boyitadilar va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradilar.

O'rganish quvonchli sayohatga aylanadi. Ikkala yondashuv tomonidan qo'llab-quvvatlangan ishtirok va faol ishtirok o'rganishni qiyinchilikka emas, balki sarguzashtga aylantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, yodlash va badiiy o'qish boshlang'ich ta'limning katta orkestrida raqib emas, balki sherikdir. Birgalikda to'qilganda, ular nafaqat ma'lumot beruvchi, balki rag'batlantiruvchi, hamdardlik va boyitish xususiyatiga ega bo'lgan o'rganish gobelenini yaratadilar. Keling, ushbu o'rganish simfoniyasini qabul qilaylik, bizning sinflarimiz yosh onglar o'z bilim bazasini yaratadigan, ijodkorliklarini ochib beradigan va atrofdagi dunyoni tushunish quvonchini kashf etadigan jonli joylarga aylanishini ta'minlaylik.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Otto, M., & Thornton, J. (2023). RIVOJLANAYOTGAN VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFATI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 832-833.
2. Otto, M., & Thornton, J. (2023). BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIDA INGLIZ TILINI O'RGATISH TEXNOLOGIYALARI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 834-835.
3. Ikromjonovna, J. S. (2023). PEYZAJNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK MOTIVNI ANGLATISHDAGI O'RNI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1, 97-99.
4. Jumanova, S. B. (2022). BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHISINING ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARI ORQALI MILLIY QADRIYATLARIMIZNI O'RGANISHNING SAMARALI OMILLARI. Results of National Scientific Research International Journal, 1(9), 311-321.

5. Muhammadaminovna, T. M. (2022). Reforms In The Field Of Crime Prevention And Combating Crime In Uzbekistan: Problems And Solutions. *Journal of Positive School Psychology*, 6(11), 3114-3120.
6. Muhammadaminovna, T. M. (2022). Current Results of Activities of Internal Affairs Preventive Inspectors in Uzbekistan. *Eurasian Journal of Research, Development and Innovation*, 15, 23-26.